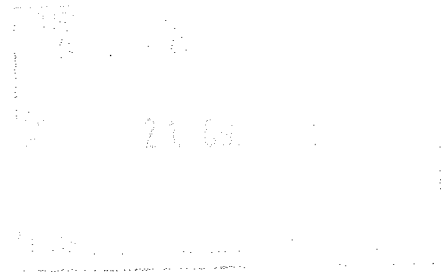

Minister Sprawiedliwości

Warszawa, dnia 20 września 2012 r.

DPrC-I-4604-1/12/MR
dot. sygn. akt P 12/12

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku z pismem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lipca 2012 r., sygn. akt P 12/12, do którego załączono postanowienie Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie II Wydziału Cywilnego z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. akt _____, zawierające pytanie prawne w sprawie zbadania zgodności:

1. art. 148 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594, z późn. zm.) z art. 2 w zw. z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
2. art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88, z późn. zm.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
oraz
3. przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłat ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197, z późn. zm.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

na podstawie art. 34 ust. 1 i 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.)

w zakresie zakwestionowanego rozporządzenia wydanego przez Ministra Sprawiedliwości przedstawiam następujące dodatkowe stanowisko:

przepisy § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłat ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197, z późn. zm.) są zgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

I. Sąd Okręgowy Warszawa–Praga w Warszawie II Wydział Cywilny postanowieniem z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. akt _____, przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne dotyczące zgodności:

1. art. 148 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594, z późn. zm.), zwanej dalej „u.k.s.c. z 2005 r.”, z art. 2 w zw. z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
2. art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88, z późn. zm.), zwanej dalej „u.k.s.c. z 1967 r.”, z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz
3. przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłat ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem”, z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu pytania prawnego Sąd Okręgowy Warszawa–Praga wskazał, że analiza treści art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. nie pozwala na odczytanie szczegółowych wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, które miało być wydane na podstawie ustanowionego upoważnienia. Oznacza to, iż zarówno art. 42 u.k.s.c. z 1967 r., jak i wydane na jego podstawie rozporządzenie, oparte na blankietowym upoważnieniu, naruszają wzorzec zawarty w art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Okręgowy Warszawa–Praga podniósł także, że artykuł 42 u.k.s.c. z 1967 r. nie utracił mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Sąd ten zauważył, iż przepisy rozporządzenia pozostają nierozzerwalnie związane z upoważnieniem zawartym w ustawie. Ocena zgodności przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji sprowadza się w istocie do oceny zgodności ze wskazanym wzorcem konstytucyjnym art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. Przepisy rozporządzenia stanowią nadal podstawę rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu kuratora. Przepisy tego rozporządzenia podlegają zatem ocenie co do zgodności z Konstytucją, w tym z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Stąd przyjęcie poglądu, iż zostały spełnione ustawowe przesłanki do oceny zgodności z Konstytucją przepisów rozporządzenia, co może nastąpić poprzez ocenę zgodności z Ustawą Zasadniczą art. 42 u.k.s.c. z 1967 r., przy jednoczesnym braku podstaw do bezpośredniej konstytucyjnej kontroli przepisu upoważniającego, musiałoby nie uwzględniać założenia racjonalności ustawodawcy.

Uzasadniając zarzut niezgodności art. 148 ust. 2 u.k.s.c. z 2005 r. z art. 2 w zw. z art. 92 ust. 1 Konstytucji, sąd pytający podniósł, że przy uchwaleniu nowej ustawy jest dopuszczalne utrzymanie w mocy przepisów wydanych na podstawie dotychczasowych przepisów upoważniających [§ 30 ust. 2 pkt 5 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908), zwanego dalej „ZTP”], przy czym przyjęcie takiego rozwiązania może nastąpić przy spełnieniu warunku braku niezgodności aktu wykonawczego z nową ustawą (§ 33 ust. 1 ZTP). Uwzględnienie reguły wniosku *a minori ad maius* nakazuje przyjąć, iż tym bardziej jest niedopuszczalne pozostawienie w mocy aktu wykonawczego pozostającego w sprzeczności z Konstytucją. Pozostawienie w mocy

rozporządzenia mogło zatem nastąpić przy spełnieniu warunku niesprzeczności tego aktu wykonawczego z u.k.s.c. z 2005 r., jak również z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Zdaniem sądu pytającego nie ulega wątpliwości, że art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. jest niezgodny z Konstytucją, co oznacza, iż regulacja zawarta w art. 148 ust. 2 u.k.s.c. z 2005 r. uchybia wymogom poprawnej legislacji, albowiem prowadzi do dalszego obowiązywania aktu prawnego niezgodnego z Konstytucją.

II. Odnosząc się do pytania prawnego Sądu Okręgowego Warszawa–Praga w zakresie dotyczącym rozporządzenia, należy wskazać, że aktualne pozostaje stanowisko Ministra Sprawiedliwości przedstawione w niniejszej sprawie w piśmie z dnia 27 kwietnia 2012 r., znak DPrC–I–4604–1/12. W obecnym stanie prawnym w postępowaniu cywilnym przyznanie wynagrodzenia na rzecz ustanowionego przez sąd kuratora procesowego następuje na podstawie § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia. Przepisy te mają następującą treść:

„§ 3. 1. Wysokość wynagrodzenia kuratorów ustanowionych w poszczególnych sprawach zależy w każdym wypadku od rodzaju sprawy, stopnia jej złożoności i nakładu pracy kuratora.

2. Wysokość wynagrodzenia kuratorów ustala się według przepisów określających opłaty za czynności zespołów adwokackich. Wysokość wynagrodzenia kuratorów będących adwokatami nie może przekraczać stawek zasadniczego wynagrodzenia przewidzianego tymi przepisami, a wysokość wynagrodzenia innych kuratorów – 50% tych stawek.”.

Rozporządzenie zostało wydane na podstawie art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. Przepis ten stanowi:

„Art. 42. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac określa w drodze rozporządzenia stawki oraz warunki przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin w sprawach dotyczących nieruchomości rolnych, położonych poza miejscowością będącą siedzibą sądu, oraz należności kuratorów ustanowionych w poszczególnych sprawach.”.

Na podstawie art. 150 i 151 u.k.s.c. z 2005 r. przepis art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. (wraz z całą u.k.s.c. z 1967 r.) utracił moc z dniem 2 marca 2006 r. (w tym dniu

weszła w życie u.k.s.c. z 2005 r.).

Rozporządzenie zostało pozostawione w mocy na podstawie art. 148 ust. 2 u.k.s.c. z 2005 r., który stanowi, że do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie ustawy (u.k.s.c. z 2005 r.) zachowują moc przepisy wydane przed wejściem w życie ustawy.

Należy podnieść, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 sierpnia 2006 r., sygn. akt K 25/06 (Dz. U. Nr 164, poz. 1164), zauważył, że „podstawy obowiązywania przepisów rozporządzenia, w okresie po wejściu w życie ustawy uchylającej lub zmieniającej przepis ustawowy upoważniający do jego wydania, nie stanowią nowe przepisy upoważniające, ale przepisy przejściowe zamieszczone w ustawie, która uchyla lub zmienia dotychczasowe przepisy udzielające upoważnień do wydania rozporządzeń. Treść nowych przepisów upoważniających, a w szczególności zakres udzielonych przez nie kompetencji prawodawczych, nie ma znaczenia dla obowiązywania dotychczasowych aktów wykonawczych (zob. także wyrok TK z dnia 14 lutego 2006 r., sygn. P 22/05).”.

W dalszej części uzasadnienia wyroku z dnia 31 sierpnia 2006 r. Trybunał Konstytucyjny zaakcentował, że czasowe obowiązywanie aktu wykonawczego na podstawie przepisu przejściowego nie zmienia faktu, że akt ten jest powiązany z [pierwotnym] przepisem upoważniającym. Utrzymanie w mocy obowiązującej aktu wykonawczego przez przepis przejściowy oznacza zatem zachowanie przepisu upoważniającego jako normy kompetencyjnej i nie ogranicza dopuszczalności oceny tego aktu, z punktu widzenia jego materialnej treści, z obowiązującą ustawą. Trybunał podkreślił też, że ustawodawca nie ma pełnej swobody przy stanowieniu przepisów ustawowych utrzymujących w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze. Może on utrzymać w mocy dotychczasowe przepisy wykonawcze, jeżeli przepisy te pozostają w związku treściowym z nową regulacją ustawową i służą jej wykonaniu.

Dotychczasowe przepisy wykonawcze nie mogą być stosowane w zakresie, w jakim ustanawiają normy prawne o treści niezgodnej z nowymi unormowaniami ustawowymi. Zasadę tę wyrażono w § 33 ust. 1 *in princ.* ZTP. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli akt wykonawczy wydany na podstawie uchylanego albo zmienianego przepisu upoważniającego nie jest niezgodny z nową

albo znowelizowaną ustawą, można go wyjątkowo zachować czasowo w mocy.

Cytowany przepis dotyczy kwestii braku sprzeczności aktu wykonawczego wydanego na podstawie uchylanego przepisu upoważniającego z nową ustawą, nie obejmuje natomiast swym zakresem przedmiotowym kwestii braku sprzeczności aktu wykonawczego wydanego na podstawie uchylanego przepisu upoważniającego z Konstytucją. Konkluzję taką potwierdza jednoznaczna treść § 33 ust. 1 ZTP, jak również zasada domniemania zgodności ustawy z Konstytucją. Ustawodawca, zachowując w mocy przepisy rozporządzenia na podstawie art. 148 ust. 2 u.k.s.c. z 2005 r., nie mógł brać pod uwagę rzekomej niezgodności z Konstytucją art. 42 u.k.s.c. z 1967 r., która miałyby powodować niekonstytucyjność rozporządzenia. Poza tym (co podniesiono już wyżej) na podstawie art. 150 i 151 u.k.s.c. z 2005 r. przepis art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. (wraz z całą u.k.s.c. z 1967 r.) utracił moc z dniem 2 marca 2006 r. Należy podnieść, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 31 stycznia 2001 r., sygn. P 4/99 (OTK ZU nr 1/2001, poz. 5), Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż „bezpośredniość stosowania Konstytucji nie oznacza kompetencji do kontroli konstytucyjności obowiązującego ustawodawstwa przez sądy i inne organy powołane do stosowania prawa (...); domniemanie zgodności ustawy z Konstytucją może być obalone jedynie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego (...)”. Pogląd ten należy w całości podzielić. Tym samym niezasadny jest zarzut podniesiony przez Sąd Okręgowy Warszawa–Praga, że pozostawienie w mocy rozporządzenia mogło nastąpić m.in. przy spełnieniu warunku niesprzeczności tego aktu z art. 92 ust. 1 Konstytucji (oceny zgodności rozporządzenia z Konstytucją, jak należy wnosić, miałby dokonać ustawodawca), oraz że art. 148 ust. 2 u.k.s.c. z 2005 r. uchybia wymogom poprawnej legislacji, co doprowadziło do dalszego obowiązywania aktu prawnego niezgodnego z Konstytucją. W konsekwencji niezasadny jest też zarzut naruszenia art. 2 w zw. art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Należy także zwrócić uwagę, że w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lutego 2006 r., sygn. akt P 22/05 (Dz. U. Nr 30, poz. 215) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „dla oceny konstytucyjności treści normy prawnej miarodajny jest stan konstytucyjny z dnia orzekania, przy ocenie zaś kompetencji prawotwórczej do wydania badanego przepisu i trybu jego ustanowienia – stan konstytucyjny z dnia wydania przepisu. Stwierdzenie to jest w gruncie rzeczy wyrazem stanowiska, które od wielu już lat jest

prezentowane w orzecznictwie Trybunału (zob. wyroki z: 25 listopada 1997 r., sygn. U 6/97, OTK ZU nr 5–6/1997, poz. 65, s. 459; 8 grudnia 1998 r., sygn. U. 7/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 118, s. 661; 26 października 1999 r., sygn. K. 12/99, OTK ZU nr 6/1999, poz. 120, s. 684).

Z kolei w uzasadnieniu wyroku z 2 lipca 2003 r., sygn. P 27/02 (Dz. U. Nr 121, poz. 1141), Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „rozstrzygnięcie kwestii konstytucyjności upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia i konstytucyjności opartego o nie przepisu rozporządzenia dotyczy tzw. zgodności kompetencyjnej polegającej na ocenie, czy organ wydający dany akt miał do tego kompetencje. Zgodnie z ustalonym już w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego poglądem (np. wyroki z: 25 listopada 1997 r., sygn. U. 6/97, OTK ZU nr 5–6/1997, poz. 65, s. 459 oraz 25 maja 1998 r., sygn. U 19/97, OTK ZU nr 4/1998, poz. 47, s. 259–260), przy tego rodzaju ocenie (także badaniu trybu ustanowienia aktu) miarodajny jest stan konstytucyjny z dnia wydania przepisu.”.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lutego 2006 r., sygn. akt P 22/05, Trybunał Konstytucyjny wskazał natomiast, że „zgodnie z ustaloną w Polsce praktyką, utrata mocy obowiązującej przez przepis ustawowy stanowiący podstawę wydania rozporządzenia pociąga za sobą utratę mocy obowiązującej samego rozporządzenia. (...) Ustawodawca może jednak postanowić o utrzymaniu mocy obowiązującej rozporządzeń wydanych na podstawie uchylonego bądź zmienionego przepisu ustawowego. W takich przypadkach podstawy obowiązywania przepisów rozporządzenia, w okresie po wejściu w życie ustawy uchylającej lub zmieniającej przepis ustawowy upoważniający do jego wydania, nie stanowią nowe przepisy upoważniające, ale przepisy przejściowe zamieszczone w ustawie, która uchyla lub zmienia dotychczasowe przepisy udzielające upoważnień do wydawania rozporządzeń.”.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że ocena zgodności przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji może być dokonywana w relacji do art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. jedynie pod kątem kompetencji prawotwórczej do wydania powołanych przepisów rozporządzenia. W pytaniu prawnym sąd pytający nie podniósł jednak zarzutu, którego istotą byłoby naruszenie zasad dotyczących kompetencji prawotwórczej do wydania rozporządzenia. Natomiast oceny zgodności

materialnej treści przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji należy dokonywać w odniesieniu do obowiązującej u.k.s.c. z 2005 r., gdyż w aktualnym stanie prawnym podstawą obowiązywania rozporządzenia jest art. 148 ust. 2 tej ustawy.

Stanowisko Sądu Okręgowego Warszawa–Praga, że art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. roku nie utracił mocy obowiązującej w rozumieniu art. 39 ust. 1 pkt 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, jest zatem niezasadne. W niniejszej sprawie art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. (jak też pozostałe przepisy u.k.s.c. z 1967 r.) nie może bowiem stanowić wzorca do oceny zgodności przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji – w zakresie ich materialnej treści.

W tym przedmiocie należy podzielić stanowisko Prokuratora Generalnego przedstawione w niniejszej sprawie w piśmie z dnia 25 czerwca 2012 r., znak PG VIII TK 24/12, s. 21, zgodnie z którym opisaną w ww. wyrokach Trybunału Konstytucyjnego zasadę, iż treść nowych przepisów upoważniających, a w szczególności zakres udzielonych przez nie kompetencji prawodawczych, nie ma znaczenia dla obowiązywania dotychczasowych aktów wykonawczych, należy odnieść jedynie do niezgodności (kwestii) natury kompetencyjnej, a nie treściowej. Na pełną aprobatę zasługuje także przedstawiony przez Prokuratora Generalnego w ww. piśmie (s. 23–24) pogląd, zgodnie z którym skoro art. 92 ust. 1 Konstytucji mówi o „wytycznych dotyczących treści aktu”, to nie ulega wątpliwości, że wskazania zawarte w ustawie muszą dotyczyć materialnego kształtu regulacji, która ma być zawarta w rozporządzeniu. Nie mieszczą się w pojęciu wytycznych wskazania dotyczące spraw proceduralnych.

Tym samym do oceny zgodności treściowej przepisów § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia może posłużyć również art. 9 pkt 3 u.k.s.c. z 2005 r., zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia i zwrot wydatków poniesionych przez biegłych, kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie oraz innych osób i instytucji, mając na względzie nakład pracy i kwalifikacje niezbędne do wykonywania zleconych przez sąd czynności oraz poziom wynagrodzeń uzyskiwanych przez pracowników wykonujących podobne zawody.

Treść art. 9 pkt 3 u.k.s.c. z 2005 r., zawierająca szczegółowe wskazania

dotyczące materialnego kształtu regulacji rozporządzenia regulującego m.in. wynagrodzenie na rzecz ustanowionego przez sąd kuratora procesowego, przesądza, że pozostawione w mocy przepisy § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia służą wykonaniu przepisów u.k.s.c. z 2005 r. i pozostają w związku treściowym z regulacjami tej ustawy. Natomiast w relacji do art. 42 u.k.s.c. z 1967 r. przepisy § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia zostały wydane zgodnie z kompetencją prawotwórczą przysługującą Ministrowi Sprawiedliwości.

Z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Wojciech Węgrzyn
PODSEKRETARZ STANU

W załączeniu:

– trzy odpisy niniejszego pisma.